

Аналітична записка
з питань порівняльного законодавства
щодо правового регулювання забезпечення доступності
аудіовізуальних медіасервісів для осіб з інвалідністю*

***Анотація.** В аналітичній записці викладено результати аналізу законодавчого регулювання питань забезпечення доступності аудіовізуальних медіасервісів для осіб з інвалідністю по зору та слуху.*

Зосереджено увагу на регулюванні квотування субтитрування та аудіодискрипції у Великій Британії та Сполучених Штатах Америки, підходах до фінансування доступності контенту та поетапному впровадженні вимог щодо доступності для різних типів медіапослуг у державах-членах Європейського Союзу (Австрія, Болгарія, Кіпр, Італія, Німеччина, Франція, Хорватія) та у Великій Британії.

***Ключові слова:** аудіовізуальні медіапослуги, аудіовізуальний контент, провайдери, доступність, квоти, субтитри, аудіоопис / аудіодискрипція.*

Вступ

Одним із сучасних світових трендів правового регулювання медіа є забезпечення доступності аудіовізуального контенту для осіб з інвалідністю, що зумовлено зростанням кількості осіб із сенсорними порушеннями. З урахуванням зазначеного, в Європейському Союзі (далі – ЄС) та державах-членах ЄС, а також інших державах світу удосконалюється правове регулювання відповідної сфери суспільних відносин.

Основна частина

В Європейському Союзі відповідно до Директиви 2010/13/ЄС про аудіовізуальні медіапослуги¹ держави-члени повинні зобов'язати провайдерів медіапослуг, які перебувають під їх юрисдикцією, безперервно та поступово збільшувати доступність послуг для осіб з інвалідністю.

Провайдери медіапослуг повинні регулярно звітувати перед національним регулятором про запровадження інструментів доступності медіапослуг, а держави-члени повинні заохочувати їх до розробки планів дій із безперервного та поступового збільшення доступності послуг для осіб з інвалідністю.

Варто зазначити, що особливо акцентується на необхідності забезпечення осіб з інвалідністю інформацією щодо надзвичайних ситуацій, зокрема доступом до публічних повідомлень та оголошень про стихійні лиха, які доносяться до громадськості через аудіовізуальні медіапослуги (стаття 7 Директиви 2010/13/ЄС).

¹ Директива Європейського Парламенту і Ради 2010/13/ЄС від 10 березня 2010 року про координацію певних положень, встановлених законами, нормативно-правовими або адміністративними актами в державах-членах стосовно надання аудіовізуальних медіапослуг (Директива про аудіовізуальні медіапослуги). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_022-10#Text

Директивою (ЄС)2019/882² конкретизовано, якими є інструменти доступності аудіовізуальних медіапослуг (послуг доступу до аудіовізуального контенту). Такими інструментами є субтитри для глухих та слабочуючих, аудіоопис/аудіодискрипція, розмовні субтитри, жестова мова. Зокрема, зазначено, що створені після 28 червня 2025 року відповідні інструменти повинні мати належну якість для точного відображення та синхронізації зі звуком і відео, та водночас повинні надавати користувачеві можливість контролювати їх використання (Розділ IV Директиви (ЄС)2019/882).

Регулювання квотування субтитрів та аудіодискрипції у Великій Британії. Регулятором надання послуг зв'язку, телебачення і радіо у Великій Британії згідно із Законом про медіа 2024 року (Media Act 2024)³ є державне агентство Office of Communications (Ofcom). Одним із завдань Ofcom є розробка Кодексу доступності послуг першого рівня (Accessibility code for Tier 1 services) (далі – Кодекс) у сфері медіа, який встановлюватиме вимоги до провайдерів відповідних послуг, зокрема щодо квотування субтитрів та аудіодискрипції, з метою забезпечення їх доступності для осіб з інвалідністю по зору та слуху. Відповідно до Media Act 2024 послугою першого рівня (tier 1 services) вважається⁴, зокрема, послуга надання суспільними мовниками програм на вимогу (on-demand programme service*⁵). Порядок та критерії визначення регулятором тих програм на вимогу, яким надаватиметься статус послуг першого рівня, закріплені Media Act 2024 (статті 368HL)⁶.

Передбачається, що запровадження квот здійснюватиметься у два етапи.

На першому етапі, який стартує через два роки з дати надання програмам на вимогу статусу послуг першого рівня чи опублікування Кодексу, постачальники таких послуг зобов'язані протягом ще двох наступних років забезпечити дотримання таких показників квот:

- 40 % програм повинні мати субтитри для осіб з вадами слуху;
- 5 % програм повинні містити аудіоопис для осіб із вадами зору (аудіодискрипцію) (Рис. 1):

² Directive (EU) 2019/882 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on the accessibility requirements for products and services (Text with EEA relevance) PE/81/2018/REV/1. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882>

³ Media Act 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/15/contents>

⁴ Media Act 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/15/schedule/5>

⁵ *Трактування терміна «on-demand programme service» див.: Communications Act 2003. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21/section/368A>; The Audiovisual Media Services Regulations 2009. URL: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2009/2979/regulation/2>; Media Act 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/15/schedule/5>

⁶ Media Act 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/15/schedule/5>

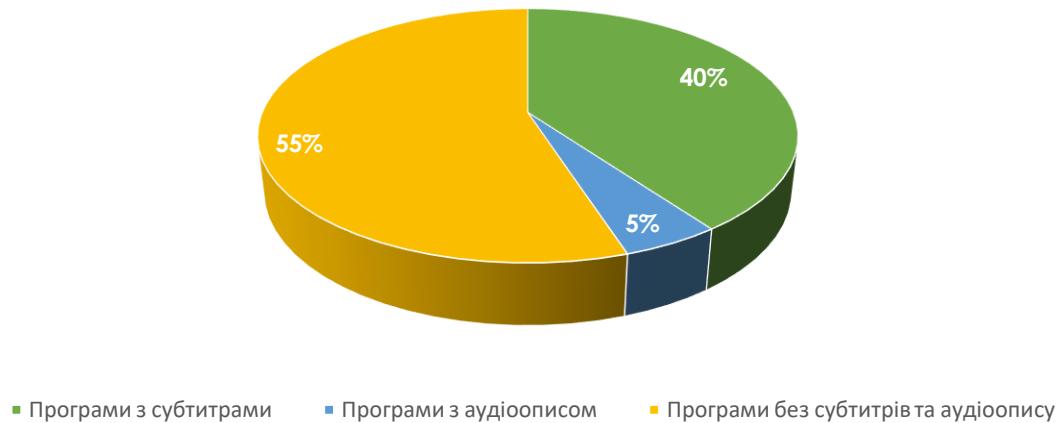

Рис. 1.

Впровадження початкових квот очікується приблизно до середини 2026 року, після опублікування Ofcom Кодексу⁷.

Після завершення першого етапу протягом наступних чотирьох років передбачається запровадження постійного квотування щодо програм із субтитрами та аудіоописом із показниками відповідно 80 % та 10 % (Рис. 2):

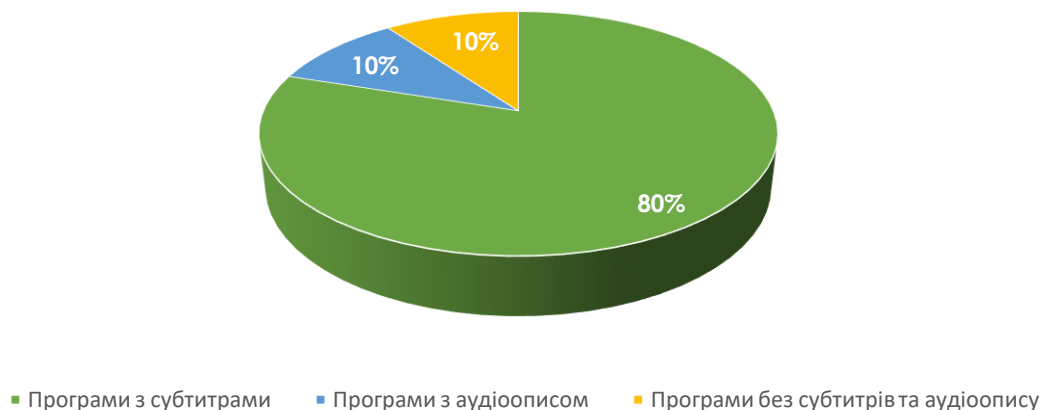

Рис. 2.

Відповідно до Media Act 2024 передбачено право Ofcom у певних випадках звільняти провайдерів від зобов'язань (повністю або частково) стосовно забезпечення квотування певних програм першого рівня (пункти 7, 8, 9 статті 368HL)⁸, керуючись такими критеріями (пункт 10 статті 368HL)⁹ (Рис. 3):

⁷ Media Bill: Ofcom's roadmap to regulation. URL: <https://www.ofcom.org.uk/siteassets/resources/documents/tv-radio-and-on-demand/media-bill/media-bill-roadmap?v=331005>

⁸ Media Act 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/15/schedule/5>

⁹ Там само.

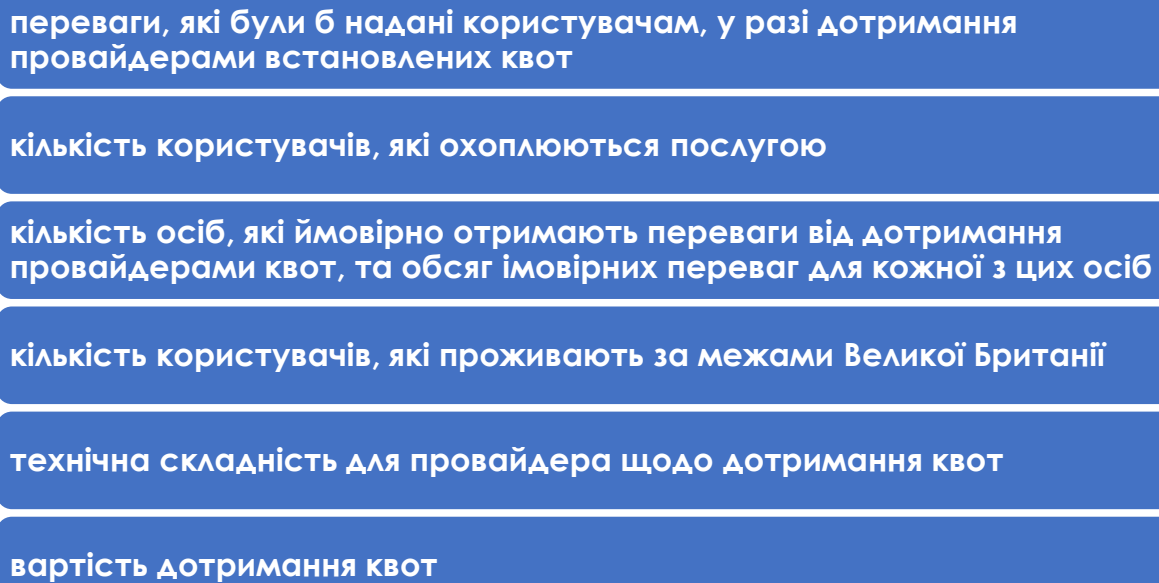

Рис. 3.

Слід звернути увагу на те, що Media Act 2024 визначає право Державного секретаря (Secretary of State)¹⁰ вносити зміни до Кодексу щодо строків та обсягу квотувань (стаття 368HN)¹¹. Утім, передбачається узгодження таких змін з Ofcom та в подальшому схвалення їх парламентом.

Доцільно також зауважити, що Media Act 2024 запроваджує інструменти, які, на нашу думку, сприятимуть ефективному застосуванню квот.

Одним із таких інструментів є публічні консультації, які проводяться у процесі розробки Кодексу. Так, на Ofcom покладено обов'язок щодо здійснення консультацій із заінтересованими сторонами, яких регулятор вважатиме за потрібне залучити до таких консультацій (стаття 368HO)¹². Такими заінтересованими сторонами є: особи, які представляють інтереси осіб з інвалідністю; особи, які надають послуги програм на вимогу; особи, які надають послуги програм на вимогу, що транслюються не з території Великої Британії; інші зацікавлені особи. Для здійснення публічних консультацій регулятор повинен опублікувати проєкт Кодексу.

Ще одним інструментом є обов'язок провайдерів надавати Ofcom щорічні звіти про доступність послуг першого рівня у сфері медіа.

Регулювання квотування субтитрів та аудіодискрипції у США.

У США вимоги щодо забезпечення доступності аудіовізуальних медіа сервісів для осіб з інвалідністю встановлені, зокрема, Законом про телекомунікації 1996 року (Telecommunications Act of 1996)¹³ (далі – Закон). Так, передбачено, що телевізійні програми, які вперше з'являться в ефірі після

¹⁰ «Secretary of State» means one of Her Majesty's Principal Secretaries of State. Interpretation Act 1978. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1978/30/schedule/1>

¹¹ Media Act 2024. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2024/15/schedule/5>

¹² Там само.

¹³ PUBLIC LAW 104-104—FEB. 8, 1996 TELECOMMUNICATIONS ACT OF 1996. URL: <https://www.congress.gov/104/plaws/publ104/PLAW-104publ104.pdf>

набуття чинності цим Законом, повинні супроводжуватися субтитрами (closed captioning) (розділ 713 (b)(1)). Розробка конкретних вимог щодо доступності та графіку їх впровадження покладається на національного регулятора – Федеральну комісію зі зв'язку (Federal Communications Commission) (далі – FCC).

Разом із тим, Законом передбачено звільнення провайдера або виробника контенту від вимог у разі доведення, що їх виконання буде для них «непомірним економічним тягарем» (розділ 713 (e)). Виробників телекомунікаційного обладнання зобов'язано виробляти обладнання, яке відповідатиме вимогам щодо доступності для осіб з інвалідністю, якщо це «технічно можливо» (розділ 255 (b)).

Законом не встановлено обов'язковості аудіодискрипції, а лише покладено на FCC зобов'язання щодо підготовки звіту про технічні можливості провайдерів із забезпечення доступності та використання ними аудіодискрипції. Утім, FCC намагалася ввести квоти на аудіодискрипцію, але Апеляційний суд США округу Колумбія у 2002 році¹⁴ скасував рішення, пов'язані з цим, зазначивши, що Законом передбачено подання звіту, а не введення правил, зокрема квот.

У 2010 році прийнято Закон про комунікації та доступність відео в XXI столітті (Twenty-First Century Communications and Video Accessibility Act of 2010) (далі – CVAA)¹⁵, яким усуваються прогалини в регулюванні забезпечення доступності аудіовізуального контенту та узгоджуються вимоги щодо доступності із сучасними цифровими реаліями.

Нормативно-правовими актами FCC для провайдерів, які є лідерами ринку, визначено вимогу щодо забезпечення аудіодискрипцією 87,5 годин трансляцій на квартал¹⁶.

Структура квоти є чітко регламентованою (Рис. 4):

50 обов'язкових годин – трансляція виключно у прайм-тайм або трансляція дитячих програм

37,5 додаткових годин – трансляція у будь-який час між 06:00 та 24:00

Рис. 4.

FCC реалізує стратегію поступового забезпечення аудіодискрипцією контенту, який транслюється на більшості території держави. Станом на 1 січня 2025 року вимоги поширюються на 110 топ-ринкових зон США, під якими розуміються географічні регіони, кожен з яких представляє певну телевізійну та радіоринкову територію, де населенню пропонується однаковий набір телеканалів і радіостанцій. Щороку передбачається охоплення

¹⁴ US Court of Appeals for the District of Columbia Circuit - 309 F.3d 796 (D.C. Cir. 2002). URL: <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F3/309/796/506096/>

¹⁵ S.3304 - Twenty-First Century Communications and Video Accessibility Act of 2010. URL: <https://www.congress.gov/bill/111th-congress/senate-bill/3304>

¹⁶ Code of Federal Regulations. URL: [https://www.ecfr.gov/current/title-47/part-79/section-79.3#p-79.3\(b\)](https://www.ecfr.gov/current/title-47/part-79/section-79.3#p-79.3(b))

аудіодискрипцією 10 нових регіональних ринків з метою досягнення 100 % покриття території держави до 2035 року (стаття 79.3(b)(1))¹⁷.

Регулювання субтитрування є більш суворим і охоплює майже весь телевізійний контент, розділяючи його на категорії за часом створення (Рис. 5):

нові програми: 100% англomовного та іспаномовного відеоконтенту, створеного після набрання чинності правил, має бути забезпечено субтитрами

архівний контент: 75% програм, створених до впровадження регулювання, повинні мати субтитри при трансляції

Інтернет-відео: якщо відеопрограма (повний епізод або окремих відеокліп) транслювалася на телебаченні в США із субтитрами, така програма повинна мати субтитри при подальшому розповсюдженні через Інтернет (правило наслідування)

Рис. 5.

Підходи до фінансування доступності контенту для осіб з інвалідністю. Протягом понад десяти років поширеною є практика фінансування запровадження інструментів доступності аудіовізуального контенту для осіб відповідної категорії на етапі його створення (production, post-production).

Франція. Створення субтитрів та аудіодискрипції для кінематографічних творів фінансує Національний центр кінематографії та анімації (Centre national du cinéma et de l'image animée (CNC)) у формі грантів, бенефіціарами яких є продюсерські компанії. Базовими вимогами для отримання відповідної допомоги є, зокрема¹⁸, створення аудіодискрипції та субтитрів згідно з положеннями Хартії щодо якості субтитрів для осіб з вадами слуху¹⁹ та Хартії аудіоопису²⁰. Доречно звернути увагу на фінансові характеристики підтримки виробників кінематографічної продукції. Сума гранту не може перевищувати 50 % від суми витрат, яка запланована на один фільм²¹. Одночасно Регламентом Комісії (ЄС) 2023/2831 встановлено порядок надання допомоги de minimis* протягом трьох років, яка не повинна перевищувати 300 тисяч євро²².

¹⁷ Там само. URL: [https://www.ecfr.gov/current/title-47/part-79/section-79.3#p-79.3\(b\)\(1\)](https://www.ecfr.gov/current/title-47/part-79/section-79.3#p-79.3(b)(1))

¹⁸ Soutien à la réalisation de fichiers d'audiodescription et de sous-titrage pour les publics atteints de handicaps sensoriels. URL: https://www.cnc.fr/professionnels/aides-et-financements/cinema/production/soutien-a-la-realisation-de-fichiers-daudiodescription-et-de-soustitrage-pour-les-publics-atteints-de-handicaps-sensoriels_191627

¹⁹ Charte relative à la qualité du sous-titrage à destination des personnes sourdes ou malentendantes.. URL: <https://www.arcom.fr/sites/default/files/Chartesoustitrage122011.pdf>

²⁰ Charte de l'audiodescription. URL: <https://www.arcom.fr/sites/default/files/wysiwyg/charte%20de%20l%27audiodescription.%20principes%20et%20orientations.pdf>

²¹ Soutien à l'audiodescription et au sous-titrage (pour l'handicaps sensoriels). Investissement. URL: <https://les-aides.fr/aide/MYhv3w/cnc/cinema-soutien-a-la-realisation-de-fichiers-d-audiodescription-et-de-sous-titrage-pour-les-publics-atteints-de-handicaps-sensoriels.html>

²² Commission Regulation (EU) 2023/2831 of 13 December 2023 on the application of Articles 107 and 108 of the Treaty on the Functioning of the European Union to de minimis aid C/2023/9700. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32023R2831>

Німеччина. Згідно з положеннями Закону про заходи з просування німецького кіно (Gesetz über Maßnahmen zur Förderung des deutschen Films (FFG)) (далі – Закон) однією з умов фінансування виробництва, розповсюдження та оцифрування фільму є наявність його фінальних версій (принаймні однієї) у доступному форматі, під яким розуміється фільм з німецькомовними субтитрами для людей з вадами слуху та з німецькомовною аудіодискрипцією для людей з вадами зору. Якість аудіодискрипції повинна відповідати ринковим умовам та критеріям якості (стаття 46)²³.

Фінансування виробництва, розповсюдження та оцифрування фільму здійснюється Федеральною Радою з питань кіно (Filmförderungsanstalt (FFA)), Німецьким федеральним фондом кіно (Deutscher Filmförderfonds (DFFF))²⁴, Німецьким фондом кінематографії (German Motion Picture Fund (GMPF))²⁵ відповідно до нормативно-правових актів цих інституцій та Закону²⁶. Згідно з Регламентом Комісії (ЄС) 651/2014 обсяг фінансової допомоги для виробництва аудіовізуального твору не повинен перевищувати, за певними винятками, 50 % від допустимих витрат (стаття 54)²⁷.

Італія. Порядком надання фінансової підтримки для створення кінематографічних та аудіовізуальних творів, затвердженим Міністерством культури Італії, визначено обов'язковість розробки належних інструментів для сприйняття контенту особами із сенсорними порушеннями, насамперед аудіодискрипції та субтитрів, у процесі виробництва фільмів та аудіовізуальних творів²⁸. Означена допомога надається Генеральним директором з питань кіно та аудіовізуальних засобів (La Direzione generale Cinema e audiovisivo), який функціонує у складі Міністерства культури Італії²⁹. Відповідно до Закону про кіно та аудіовізуальні медіа (Legge Disciplina del cinema e dell'audiovisivo) обсяг гранту (contributi selettivi) не може перевищувати 500 тис. євро на рік³⁰.

* Про допомогу de minimis див.: De minimis rule – exemption of small amounts of State aid from notification (from 2024). URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/de-minimis-rule-exemption-of-small-amounts-of-state-aid-from-notification-from-2024.html>

²³ Filmförderungsgesetz vom 23. Dezember 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 451). URL: https://www.gesetze-im-internet.de/ffg_2025/BJNR1C30A0024.html

²⁴ FFA 2025: Federal Film Funding. URL: <https://www.ffa.de/ffa-english.html>

²⁵ German Motion Picture Fund (GMPF). URL: <https://foerdermittelkompass.reflecta.org/grants/german-motion-picture-fund-gmpf?locale=de>

²⁶ Наприклад, див.: Richtlinie der BKM «Anreiz zur Stärkung der Filmproduktion in Deutschland» (Deutscher Filmförderfonds). URL: https://www.ffa.de/files/dfff/richtlinie/250328_DFFF_Richtlinie_DE.pdf; Richtlinie der BKM «German Motion Picture Fund». URL: https://www.ffa.de/files/ffa/av-gmpf/richtlinie-und-formulare/250328_GMPF_Richtlinie_DE.pdf

²⁷ Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty Text with EEA relevance. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2014.187.01.0001.01.ENG

²⁸ Bando per la concessione di contributi selettivi per la produzione di film di particolare qualità artistica e film su personaggi e avvenimenti dell'identità culturale italiana – articolo 26 della legge n. 220 del 2016 – Anno 2025. URL: https://cinema.cultura.gov.it/wp-content/uploads/dlm_uploads/2025/06/Anno-2025-Bando-per-la-concessione-di-contributi-selettivi-per-la-produzione-di-film-di-particolare-qualita-artistica-e-film-s.pdf; Bando per la concessione di contributi selettivi per la scrittura, lo sviluppo e la pre-produzione, la produzione di opere cinematografiche e audiovisive – articolo 26 della legge n. 220 del 2016 – Anno 2022. Ministero della cultura. DIREZIONE GENERALE CINEMA E AUDIOVISIVO. URL: https://cinema.cultura.gov.it/wp-content/uploads/dlm_uploads/2022/02/Decreto-628-del-24.02.22_bando-selettivi-2022.pdf

²⁹ Sostegni economici. URL: <https://cinema.cultura.gov.it/cosa-facciamo/sostegni-economici/>

³⁰ LEGGE 14 novembre 2016, n. 220 Disciplina del cinema e dell'audiovisivo. (16G00233). URL:

Хорватія. Згідно з Положенням про Фонд сприяння плюралізму та різноманіттю електронних медіа (Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija)³¹ наявність адаптивних інструментів для осіб з вадами слуху або зору визначено одним із критеріїв для надання фінансової підтримки малобюджетних та не орієнтованих на масового глядача фільмів. Фінансова підтримка може бути збільшена до 30 % від загального обсягу підтримки аудіовізуального твору, але не може перевищувати 50 % бюджету його виробництва (стаття 5).

Велика Британія. Відповідно до Рекомендацій щодо отримання фінансування від Фонду кіновиробництва Британського інституту кіно (BFI Production Fund)³² для створення ігрових та анімаційних фільмів заявник має надати пакет документів, зокрема файли субтитрів для осіб із порушенням слуху та треки аудіоопису, які будуть релевантними для використання на всіх медіа платформах. Доречно констатувати відсутність чітких рамок щодо обсягів відповідної фінансової підтримки. Зокрема, у Рекомендаціях зазначено, що не підлягає розгляду заява на фінансування, розмір якого становить 2 млн фунтів стерлінгів. Підтримка за заявами на фінансування, розмір якого становить до 1 млн фунтів стерлінгів, розглядається вкрай рідко.

Поетапне впровадження вимог про доступність для різних типів медіапослуг^{33*}. З огляду на положення Директиви 2010/13/ЄС та Директиви (ЄС)2019/882, ключовими принципами впровадження вимог щодо забезпечення доступності аудіовізуальних послуг є безперервність та поступовість їх надання. Згідно зі статтею 7 Директиви 2010/13/ЄС держава забезпечує безперервну та поступову доступність послуг провайдерів для осіб з інвалідністю за допомогою пропорційних заходів, а також заохочує провайдерів до розробки відповідних планів дій³⁴. Про доцільність дотримання таких принципів у процесі запровадження вимог доступності до аудіовізуального контенту наголошується у Звіті Європейської Комісії щодо імплементації положень Директиви 2010/13/ЄС³⁵.

Відповідно до Директиви (ЄС)2019/882 передбачено 5-річний строк, протягом якого на аудіовізуальний контент, який створено до набуття чинності цим актом права ЄС і який не зазнаватиме змін протягом цього перехідного

<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:2016-11-14;220>

³¹ Pravilnik o Fondu za poticanje pluralizma i raznovrsnosti elektroničkih medija. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_07_84_1279.html

³² Making an application for BFI National Lottery development funding. URL: <https://www.bfi.org.uk/get-funding-support/create-films-tv-or-new-formats-storytelling/development-funding/making-application-bfi-national-lottery-development-funding>

³³ *Для цілей цієї Аналітичної записки під типом медіапослуг розуміється медіапослуга з надання певного типу аудіовізуального контенту.

³⁴ Consolidated text: Directive 2010/13/EU of the European Parliament and of the Council of 10 March 2010 on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) (codified version) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02010L0013-20250208>

³⁵ Commission report on the application of the Audiovisual Media Services Directive. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-report-application-audiovisual-media-services-directive>

періоду, не поширюватимуться вимоги щодо його доступності³⁶. Варто зазначити, що цей само строк встановлено на рівні нормативно-правових актів держав-членів, якими імплементується Директива (ЄС)2019/882, наприклад, у Польщі (стаття 85 Закону щодо забезпечення дотримання суб'єктами господарської діяльності вимог про доступність певних продуктів та послуг)³⁷.

Австрія. Згідно із Законом про аудіовізуальні медіапослуги (Gesamte Rechtsvorschrift für Audiovisuelle Mediendienste-Gesetz)³⁸ із січня 2021 року провайдери повинні були забезпечити безперервне та поступове щорічне збільшення частки доступних, зокрема для осіб з вадами зору та/або слуху, програм порівняно із часткою відповідного контенту, який фіксувався станом на 31 грудня 2020 року (стаття 30b). Запровадження таких змін здійснюється з урахуванням економічних ресурсів провайдерів та наявності відповідного державного фінансування цих заходів, а також згідно з трирічним планом-графіком щорічного збільшення частки доступних програм. Вимоги про збільшення рівня доступності поширюються, за винятком прямих трансляцій, на медіапослуги з надання таких видів контенту, як інформація, розваги, освіта, мистецтво та культура, спорт. Водночас передбачено звільнення від зобов'язань тих провайдерів, що мають дохід від аудіовізуальних медіапослуг за попередній рік, який не перевищує 500 тис. євро, та місцевих чи регіональних телевізійних провайдерів.

Для Австрійської телерадіомовної корпорації (Österreichischen Rundfunk (ORF) – суспільного мовника – встановлено конкретні показники відповідних щорічних змін: збільшення як мінімум на 2,5 % таких видів контенту, як інформація, мистецтво та культура, освіта; збільшення не менше, ніж на 4 % розважального контенту³⁹. Крім цього, у Законі зазначено про обов'язкове збільшення кількості доступних, зокрема для осіб з вадами зору та/або слуху, програм у вечірній час з 19.00 до 22.00. Варто звернути увагу на виконання або навіть перевиконання абсолютною більшістю провайдерів встановлених у їх планах показників, про що зазначено у матеріалах Європейської аудіовізуальної лабораторії⁴⁰.

Болгарія. Провайдери зобов'язані поступово, відповідно до власних технологічних та економічних ресурсів, забезпечувати доступність контенту для осіб із вадами зору чи слуху (стаття 8а Закону про радіо та телебачення)⁴¹, зокрема протягом трьох років повинні надавати регулятору плани дій щодо

³⁶ Directive (EU)2019/882 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on the accessibility requirements for products and services (Text with EEA relevance) PE/81/2018/REV/1. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0882>

³⁷ USTAWA z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze. URL: https://orka.sejm.gov.pl/proc10.nsf/ustawy/241_u.htm

³⁸ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Audiovisuelle Mediendienste-Gesetz, Fassung vom 06.12.2025. Druckansicht(Accesskey D). URL: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20001412>

³⁹ Bundesgesetz über den Österreichischen Rundfunk (ORF-Gesetz, ORF-G). URL: <https://www.ris.bka.gv.at/geltendefassung.wxe?abfrage=bundesnormen&gesetzesnummer=10000785>

⁴⁰ Accessibility measures as implemented by AVMS providers for persons with disabilities. P. 28. URL: <https://rm.coe.int/accessibility-measures-as-implemented-by-avms-providers-for-persons-wi/1680aefb42>

⁴¹ Закон за радиото и телевизията. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/2134447616>

безперервного та поступового підвищення рівня доступності медіапослуг. Пріоритетним є забезпечення інструментами доступності для осіб з вадами зору та/або слуху таких видів контенту, як новини, актуальні програми, фільми, серіали тощо.

Кіпр. Згідно із Законом про організацію радіо та телебачення⁴² провайдери повинні забезпечити безперервне та поступове збільшення доступності своїх послуг для осіб з інвалідністю шляхом реалізації пропорційних заходів (стаття 30B). Протягом одного року після набуття чинності законодавчих положень про доступність медіапослуг провайдерам слід надати регулятору графіки, що міститимуть перелік заходів для поступового збільшення частки (як мінімум на 5 %) надання доступних для осіб з вадами зору та/або слуху програм. Два види аудіовізуального контенту обов'язково мають бути доступними: телевізійний випуск новин тривалістю не менше 5-ти хвилин з 18.00 до 22.00 та екстрена інформація в аудіовізуальних медіа, наприклад про стихійні лиха.

Франція. Відповідно до Закону про свободу комунікації (далі – Закон) суспільний мовник France Télévisions (FT), Національна телерадіокомпанія «Радіо Франція» (Radio France), Національна телерадіокомпанія міжнародного мовлення France Médias Monde (FMM), франко-німецький міждержавний культурний некомерційний телеканал ARTE (Association Relative à la Télévision Européenne) зобов'язані забезпечити доступність для осіб із вадами зору та/або слуху 100 % власного телевізійного контенту, крім реклами (стаття 56-1)⁴³. Протягом п'яти років після вступу в дію Закону про рівні права і можливості⁴⁴ згадані вимоги застосовуються також до телевізійних провайдерів, послуги яких охоплюють понад 2,5 % загальної кількості глядачів (стаття 28)⁴⁵. Для адаптації до потреб осіб із вадами зору та/або слуху пріоритетними є програми, що транслюються у прайм-тайм. Водночас Законом передбачені винятки щодо забезпечення доступності контенту, які обґрунтовані специфікою програм. Винятки щодо зменшення вимог також передбачені для місцевих телевізійних провайдерів (статті 28, 56-1)⁴⁶.

Висновки

Директивою 2010/13/ЄС та Директивою (ЄС) 2019/882 визначено рамкові зобов'язання держав-членів Європейського Союзу щодо забезпечення безперервного та поступового збільшення доступності медіапослуг для осіб з інвалідністю.

У Великій Британії вимоги щодо квот на субтитри та аудіодискрипції в медіаконтенті для осіб з інвалідністю будуть встановлені згідно з Кодексом

⁴² Ο περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμος του 1998 (7(I)/1998). URL: [https://cрта.org.cy/en/assets/uploads/pdfs/FINAL%20CONSOLIDATED%20LAW%20up%20to%20Amendment%20197\(I\).2021.pdf](https://cрта.org.cy/en/assets/uploads/pdfs/FINAL%20CONSOLIDATED%20LAW%20up%20to%20Amendment%20197(I).2021.pdf)

⁴³ Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication (Loi Léotard). URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000512205/2023-04-18/>

⁴⁴ Loi n° 2005-102 du 11 février 2005 pour l'égalité des droits et des chances, la participation et la citoyenneté des personnes handicapées (1). URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000809647>

⁴⁵ Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication (Loi Léotard). URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000512205/2023-04-18/>

⁴⁶ Loi n° 86-1067 du 30 septembre 1986 relative à la liberté de communication (Loi Léotard). URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000512205/2023-04-18/>

доступності послуг першого рівня, розробку якого покладено на Ofcom – регулятора надання послуг зв'язку, телебачення і радіо. Запровадження відповідних квот буде здійснюватися поетапно та передбачатиме деякі винятки.

У США вимоги щодо забезпечення доступності аудіовізуальних медіасервісів для осіб з інвалідністю встановлені на рівні федерального закону, але провайдерів і виробників контенту звільнено від виконання зазначеної вимоги, якщо буде доведено, що її виконання є складним з погляду фінансової непомірності.

Результати аналізу законодавчого регулювання надання фінансової підтримки з метою створення аудіовізуального контенту для осіб з інвалідністю демонструють наявність різних підходів:

- закріплення однією з умов надання фінансової підтримки аудіовізуальному контенту для забезпечення його доступності для осіб з інвалідністю **на рівні закону** (Німеччина);

- закріплення однією з умов надання фінансової підтримки аудіовізуальному контенту для забезпечення його доступності для осіб з інвалідністю у **підзаконних нормативно-правових актах**, які приймаються державними органами, що здійснюють діяльність у сфері культури (Франція, Італія, Хорватія, Велика Британія);

- створення субтитрів для осіб із вадами слуху та аудіодискрипції для осіб із вадами зору є одним з обов'язкових критеріїв для отримання фінансової підтримки для виробництва аудіовізуального контенту: **метод зобов'язання** (Німеччина, Франція, Італія, Велика Британія);

- створення субтитрів для осіб із вадами слуху та аудіодискрипції для осіб із вадами зору є умовою збільшення обсягу фінансової підтримки: **метод стимулювання** (Хорватія);

- **підтримка створення кінематографічного твору** або іншого аудіовізуального контенту за умови підготовки субтитрів, аудіодискрипції (Німеччина, Італія, Хорватія, Велика Британія);

- **підтримка безпосередньо підготовки субтитрів, аудіодискрипції** в процесі виробництва аудіовізуального контенту (Франція).

Узагальнюючи досвід регулювання впровадження вимог про доступність для різних типів медіапослуг у державах-членах ЄС, доцільно звернути увагу на таке:

- забезпечується доступність аудіовізуальних послуг згідно з принципами безперервності та постійності означеного процесу, що закріплені Директивою 2010/13/ЄС та Директивою (ЄС)2019/882, надається можливість відстрочення на п'ять років виконання провайдерами зобов'язань про забезпечення доступності їх аудіовізуальних послуг;

- передбачається розробка провайдерами та надання регуляторному органу планів-графіків запровадження інструментів доступності;

- закріплюється зобов'язання провайдерів про безперервне та поступове підвищення рівня доступності аудіовізуального контенту зі встановленням

конкретних показників (Австрія, Кіпр) або без встановлення конкретних показників (Болгарія, Франція);

– визначаються пріоритетними для забезпечення доступності, зокрема, такі види контенту: інформація, розваги, освіта, мистецтво та культура, спорт (Австрія); новини, актуальні програми, фільми, серіали тощо (Болгарія); телевізійний випуск новин тривалістю не менше 5-ти хвилин з 18.00 до 22.00 та екстрена інформація, наприклад, про стихійні лиха (Кіпр); програми, які транслюються у прайм-тайм (Франція);

– не поширюються зобов'язання щодо запровадження доступності на: провайдерів із доходом аудіовізуальних медіапослуг за попередній рік, який не перевищує 500 тис. євро; місцевих або регіональних телевізійних провайдерів (Австрія); певні програми FT, Radio France, FMM та ARTE (Франція);

– закріплюються менші вимоги про доступність до місцевих телевізійних провайдерів, ніж до загальнодержавних провайдерів (Франція).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*